

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศิริพร เพ็งจันทร์¹, พิเชตวุฒิ นิลล่อ², วัฒนา นนทชิต³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อประเมินผลการดำเนินการโครงการและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการ โดยประยุกต์ใช้ CIPPOIST-Model เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ของผู้ดำเนินการจำนวน 26 โครงการ พบว่า 1) ด้านบริบท โครงการมีความจำเป็น มีความชัดเจน ไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการที่อยู่และยังสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า งบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมและเป้าหมาย มีความสอดคล้องกับพื้นที่ดำเนินการ 3) ด้านกระบวนการ มีการใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งระยะเวลาของแผนงานโครงการ วิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ มีความสอดคล้องกัน 4) ด้านผลผลิต ผลผลิตของโครงการสอดคล้องกับ กิจกรรม ผลลัพธ์ของโครงการได้สร้างผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ 5) ความยั่งยืน สร้างการรับรู้ให้กับประชาชน และการกระจายการทำงานครอบคลุมทั้งห่วงโซ่เพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้สมุนไพรให้แก่เครือข่าย ภาคเอกชน 6) การถ่ายทอดส่งต่อ สร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและผู้ประกอบการ สร้างงานวิจัยถ่ายทอดในวงกว้าง และ 7) 12 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ผู้รับผิดชอบมีความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาและศึกษาข้อมูล พื้นฐานก่อนดำเนินโครงการมากที่สุด โครงการได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องรองลงมา และการมีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่รับผิดชอบอันดับสาม ข้อเสนอแนะของโครงการ คือ การมีข้อมูล กลาง ทีมงานส่วนกลาง ร่วมกัน การสร้างการรับรู้วงกว้างและเครือข่าย“เมืองสมุนไพรเป็นของทุกคน”

คำสำคัญ: การประเมินผลโครงการ, แนวทาง, การพัฒนา, ปัจจัยความสำเร็จ, เมืองสมุนไพร

ชื่อผู้ติดต่อบทความ: ศิริพร เพ็งจันทร์

E-mail: pookubsp11@gmail.com

(Received: March 22, 2020; Revised: November 24, 2021; Accepted: November 26, 2020)

¹ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี E-mail: pookubsp11@gmail.com

² ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี E-mail: pichetwut.n@psu.ac.th

³ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี E-mail: nontachit@gmail.com

Monitoring, Evaluation, and Finding Guidelines for the Development of Herbal City, Surat Thani, Thailand

Siriporn Pengjan¹, Pichetwul Nilla-or², Wattana Nonthachit³

Abstract

This study was to evaluate the operation of the project and make recommendations for project development by applying CIPPOIST-Model. Data were collected by questionnaires and interview forms from the 15 key informants of the operators of 26 projects, it's found that 1) the project context is necessary, clear, not redundant with the project, both in the address and following the mission of the responsible agencies. 2) Importing factors, budgets, duration, materials, equipment, activities, and goals. Consistent with the operation area 3) Process The resources were utilized to the maximum for the duration of the project plan, method of operation and the performance of various activities 4) The output of the project was consistent with the activities, project outcomes had created positive and negative impacts. 5) Sustainability: Build awareness among people. And complete distribution of the entire chain to ensure the safe use of herbs for private networks. 6) Transportability, create the participation of farmers and entrepreneurs. 7) The twelve's factors for success, which found that those responsible have the most understanding of situations and problems and study information before implementing the project. The project supported by the relevant network partners, followed by having knowledge and understanding of the details of the responsible project, rank three. The project's suggestion is to have central information, the central team collaborates and to create broad awareness and the network "Herbal City belongs of everyone".

Keywords: Project Evaluation; Guidelines; Development; Keys Success factors; Herbal City

Corresponding Author: Siriporn Pengjan

E-mail: pookubsp11@gmail.com

¹ Dr. in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. E-mail: pookubsp11@gmail.com

² Dr. in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. E-mail: pichetwut.n@psu.ac.th

³ Dr. in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. E-mail: nontachit@gmail.com

1. บทนำ

สถานการณ์สมุนไพรของประเทศไทย มีการพัฒนาและมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับตลาดโลก เมื่อพิจารณาจากจำนวนสถานที่ผลิตยาแผนโบราณ/ยาสมุนไพร พบว่า จำนวนผู้ผลิตยาแผนโบราณ/ยาสมุนไพรมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งผู้ประกอบการจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การเภสัชกรรม โรงพยาบาลของรัฐในระดับโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลทั่วไปกว่า 80 แห่ง ทั่วประเทศ และผู้ประกอบการจากภาคเอกชนจำนวนมาก โดยในปี 2553 มีมูลค่าการผลิตยาแผนโบราณสูงถึง 3,146.73 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 365.03 ในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2562) มูลค่าการส่งออกสมุนไพรไทยปี 2558 มีปริมาณมากกว่าแสนล้านบาท ส่วนข้อมูลการบริโภคภายในประเทศนั้นยังขาดแคลนอยู่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีการพลิกฟื้นให้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยกลับมามีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนไทย ภาครัฐมีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์สมุนไพร และแพทย์แผนไทยโดยการผสมผสานการบริการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข (ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ และอุบลวรรณ ขอฟุ้ง, 2550) มีการเปิดหน่วยงานแพทย์ทางเลือกหรือแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลของรัฐบาล รวมถึงภาคเอกชนที่ให้ความสนใจและเปิดให้บริการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลเอกชนต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้ สถานศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนได้เปิดการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยเพื่อผลิตบุคลากรในสาขาวิชานี้เพิ่มขึ้น เพื่อมารองรับสถานพยาบาลที่กำลังเกิดขึ้น รวมถึงการขยายอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนอีกด้วย

สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย โดยได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมุนไพรต่อยอด ทั้งด้านการรักษาและผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น 2) สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ที่จะมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม และภาคเศรษฐกิจต่างๆ 3) วางทิศทางการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเชื่อมโยงและครบวงจร และ 4) สร้างความร่วมมือจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย พ.ศ.2560-2564 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งของการบริหารและนโยบายของรัฐเพื่อการขับเคลื่อนอย่างยั่งยืน มาตราการที่ 6 ว่าด้วยการพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herbal City) ได้กำหนดให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็น 1 ใน 4 เมืองสมุนไพรต้นแบบร่วมกับจังหวัดเชียงราย จังหวัดสกลนคร และจังหวัดปราจีนบุรี ภายใต้มาตรการดังกล่าว จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มงานแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีหลักการสำคัญ คือ การมุ่งเน้นพัฒนาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์แบบครบวงจรในระดับจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนตามแนวนโยบายประชารัฐ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2562) จึงได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2560-2564 ขึ้น โดยมีการปรับปรุงแผนครั้งที่ 1 ในปี 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอย่างก้าวกระโดด ทั้งในระบบการบริหารจัดการที่ดำเนินการภายใต้นโยบายสนับสนุนที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีกลไกการคลังสนับสนุนการพัฒนา มีการผลิตทรัพยากรป้อนให้กับระบบบริการ รวมไปถึงมีการพัฒนาระบบบริการรองรับ การจัดระบบการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเป็นการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุขลงไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด และการปฏิบัติของหน่วยบริการโดยเป้าหมายให้มีการเพิ่มมูลค่า ปริมาณการใช้จ่ายสมุนไพร และสัดส่วนการให้บริการด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทยของจังหวัด ทั้งนี้งานการแพทย์แผนไทยจึงถูกตั้งขึ้นในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อเป็นโครงสร้างรองรับการทำงานในระดับจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา โดยมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบสมุนไพร การจัดหาตลาดกลาง และการส่งเสริมแหล่งผลิตยาสมุนไพร รวมไปถึงกำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ก็เป็นอีกนโยบายสำคัญที่จังหวัดให้การสนับสนุนและพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามแผนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าวเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนแม่บทการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานีเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป การประเมินผลและการติดตามการดำเนินโครงการมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากเพื่อช่วยกำกับและติดตามให้โครงการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ให้เกิดสมฤทธิ์ผลโดยการประยุกต์ CIPPOIST-Model ที่ประยุกต์มิติของความยั่งยืนและการถ่ายทอดส่งต่อให้เกิดการดำเนินงานที่นำไปสู่การใช้ได้จริงและการเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพรสุราษฎร์ธานี ปีงบประมาณ 2562
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

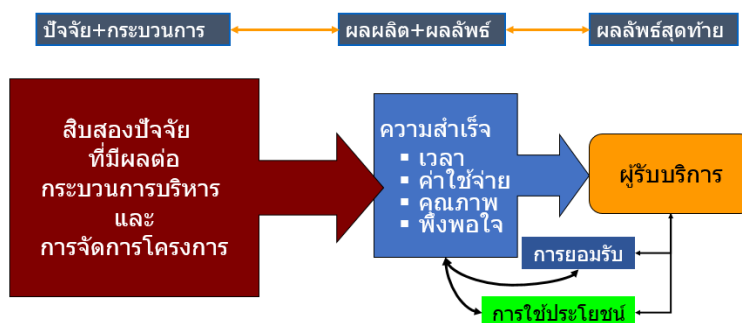
การวิเคราะห์ประเมินผลแผนงานโครงการเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิเคราะห์ประเมินผลที่ครอบคลุมการดำเนินงานของแผนงานโครงการที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรจำนวน 26 โครงการย่อย ตั้งแต่การประเมินผลกระทบ (Context/Impact Evaluation) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Out/ Product Evaluation) ทฤษฎีการประเมินผลที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลโครงการในลักษณะนี้ จึงควรเป็นการประเมินผลตามตัวแบบ CIPP

Model ของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) เพราะเป็นการประเมินผลที่ใช้แนวทางของทฤษฎีระบบ อย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งเป็นการประเมินผลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การดำเนินถึงคุณค่าหลัก (Core Values) ของโครงการที่จะวิจัยประเมินผล การประเมินผลปัจจัยนำเข้า การประเมินผลกระบวนการแล้วนำไปสู่การประเมินผลผลิตและการประเมินผลบริบท ซึ่งเป็นผลกระทบของโครงการว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโครงการเพียงใด

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ

ตัวแบบ 12 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เป็นผลจากการประมวลตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการของนักวิชาการระดับโลก ได้แก่ ตัวแบบบัญญัติสิบประการของ Paul C.Dinsmore ตัวแบบสิบปัจจัยแห่งความสำเร็จของ Jeffery K.Pinto and Dennis P.Slevin ตัวแบบการจัดการเชิงบูรณาการของ Linn Stuckenbruck และตัวแบบการจัดการโครงการขนาดใหญ่ของ Peter W.G.Morris (ปกรณ ปรียากร, 2556) โดยผู้เขียนได้ประมวลปัจจัยร่วมของแต่ละตัวแบบกับปัจจัยที่แตกต่างของแต่ละตัวแบบแต่มีความสำคัญ โดยใช้กรอบบรรทัดฐานสี่ด้านของการวัดความสำเร็จของโครงการควบคุมไปด้วย อันได้แก่ เวลา ค่าใช้จ่าย คุณภาพ และความพึงพอใจของผู้รับบริการในการจัดการโครงการ พร้อมเครื่องชี้วัดรวม 4 ด้าน คือ ด้านเวลา ด้านการเงิน ด้านประสิทธิผล ด้านความพึงพอใจของลูกค้าและผู้รับบริการในการสร้างความสำเร็จ

ตัวแบบสิบสองปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความสำเร็จ

ภาพที่ 1 ตัวแบบสิบสองปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความสำเร็จ

ที่มา: ปกรณ ปรียากร (2556)

การประยุกต์ตัวแบบ 12 ปัจจัยเข้ากับสถานการณ์ของการจัดการโครงการและทีมงานจะให้ความสนใจต่อการวางแผนโครงการ การจัดระบบงาน การจัดองค์กร การจัดการทรัพยากร การจัดวางระบบการควบคุมและการกำหนดระบบสนับสนุนการควบคุมที่จำเป็นต่อโครงการในแต่ละประเภท ดังนั้น การวิเคราะห์ประเมินผลแผนงานโครงการเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการวิเคราะห์ประเมินผลที่ครอบคลุมการดำเนินงานของแผนงานโครงการที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรจำนวน 26 โครงการย่อย นำมาสู่แนวทางการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ประเมินโครงการของการจัดทำข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรมตามตัวแบบข้อเสนอแนะของ CIPP (สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2559) ดังนั้นการประสม CIPP Model ร่วมกับ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และ CIPP

Model Suggestion ส่งผลให้ใช้ CIPPIOST Model ในการประเมิน ซึ่งการวิเคราะห์ประเมินผลของแผนงาน โครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้ตัวแบบการประเมินผลของ Stufflebeam ที่เรียกว่า CIPP Model โดยมีแนวความคิดว่า การวิเคราะห์ประเมินผลต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาที่การประเมินผล บริบท (Context Evaluation) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ตลอดจนขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIOST โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินตัวชี้วัด (Indicator) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) การประเมินผลกระทบ (Impact) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportation)

3.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรีสุตา วงษ์วิเศษกุล และเนตรรรชนี ตั้งภาคภูมิ (2556) การประเมินผลโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุในชุมชน โดยการประเมินรูปแบบซีบีบี (CIPP Model) พบว่า ด้านบริบทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยระดับมากที่สุดเรื่อง หลักการและเหตุผลมีความสอดคล้องกับ ภาวะสุขภาพของสังคม ด้านปัจจัยนำเข้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยระดับมากที่สุดเรื่อง ความเหมาะสมของ ชุดกิจกรรมการพัฒนาศูนย์ ด้านกระบวนการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับมากที่สุด ในเรื่องความเหมาะสมของวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับมากที่สุดเรื่องการใช้ความรู้ เพื่อดูแล ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า บริบทของโครงการ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของ โครงการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมเป็นไปตามที่แผนกำหนด จุด แข็งของโครงการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและความเชี่ยวชาญของวิทยากร จุดอ่อน คือ ข้อมูลในเว็บไซต์ ศูนย์การเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ ปัญหาและอุปสรรคคือ การบูรณาการโครงการกับแผนการเรียนทำให้ต้องเร่ง ดำเนินการก่อนสิ้นปีงบประมาณ โครงการนี้ควรดำเนินการต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนสู่การพึ่งพา ตนเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (2560) ได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2560 จากการ ประเมินโครงการโดยใช้ CIPP โมเดล พบว่า ผลการประเมินบริบท (C)โครงการมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัด ความต้องการของประชาชน ชุมชน พื้นที่ วัฒนธรรม หรือแผนพัฒนา ผลการประเมินปัจจัย (I) พบว่า กิจกรรมโครงการส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินการโดยการจ้างเหมาทำให้มีผู้ดำเนินการที่ชัดเจนและมีศักยภาพ โครงการส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านพื้นที่ดำเนินโครงการ ผลการประเมินกระบวนการ (P) พบว่า โครงการ โดยส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้โดยดี ผลการประเมินผลผลิต (P) พบว่า โครงการในปีงบประมาณ 2560 (ปกติ) ส่วนใหญ่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จตามกำหนดแม้บางโครงการขอขยายเวลาในการดำเนินการแต่ก็คาดว่าจะแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ได้ขอขยายไว้ และผลการประเมินผลลัพธ์ (O) หลายโครงการมีตัวชี้วัดและ ค่าเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด รายได้ต่อคนต่อปี อัตราการว่างงาน ผลผลิตต่อไร่ เป็นต้น ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้มักจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกอื่นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะ

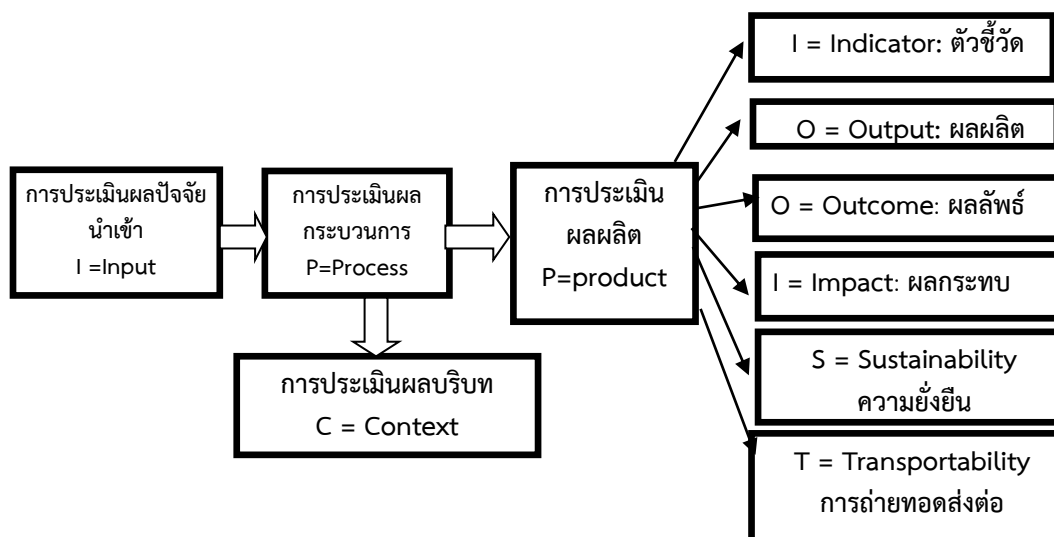
การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนามบนี้ที่อยู่ในภาวะถดถอย ทำให้ผลลัพธ์ของโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มีเพียงตัวชี้วัดจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวที่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ณัฐวรรณ แยมละมัย และสุณี หงษ์วิเศษ (2560) การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้าตามลำดับ นอกจากนี้ผลการประเมินผลด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับความเหมาะสมของทรัพยากรการดำเนินโครงการ และด้านการสนับสนุน มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านกระบวนการใน

เรื่องการส่งเสริมกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก และด้านผลผลิตเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุมีการดูแลและการให้ความรู้ด้านสุขภาพและจิตใจ มีความเหมาะสมในระดับมาก

3.2 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด CIPPIOST ในการประเมิน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 26 กิจกรรม จำนวน 15 คน (Keys Information) โดยเลือกเฉพาะผู้รับผิดชอบหลักของคณะทำงานแต่ละด้าน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2562)

4.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ในโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 15 คน เลือกเฉพาะผู้รับผิดชอบหลักของคณะทำงานแต่ละด้านดำเนินการในปีงบประมาณ 2562 ครอบคลุมประเด็นการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบทของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และด้านผลลัพธ์ของโครงการเพื่อประเมินผลการดำเนินของกิจกรรมภายใต้โครงการ และ 2) การใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจระดับความคิดเห็นจากผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละกิจกรรมปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการเพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ การแปลผล

4.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานงานภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากคณะวิจัยเป็นคณะทำงานด้านการประเมิน กำกับ และติดตามของโครงการเมืองสมุนไพร

4.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การประเมินครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยข้อมูลที่ได้จากแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบบ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล ดังนี้ 1-1.74 หมายถึง น้อยมาก, 1.75-2.49 หมายถึง น้อย, 2.50-3.24 หมายถึง มาก และ 3.25-4.00 หมายถึง มากที่สุด

5. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษา

5.1.1 การประเมินด้านบริบท (Context)

1) ด้านความจำเป็นของโครงการ หมายถึง โครงการที่จัดทำขึ้นมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน ทั้งในแง่ของการตอบสนองเป้าหมายของเมืองสมุนไพร และในแง่ของการแก้ไขปัญหาชุมชน พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีการ

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลิตภัณฑ์ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการได้ทั้ง ชนิด ปริมาณ และคุณภาพ และประสบปัญหาระบบตลาดไม่เอื้ออำนวย ขาดการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการที่ใช้ผลผลิตโดยตรง ส่งผลต่อคุณภาพ วัตถุดิบ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนั้นการพัฒนาวัตถุดิบสมุนไพรและเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพียงพอ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาสมุนไพรทั้งระบบ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากในการจัดทำโครงการเพื่อตอบสนองเป้าหมายเมืองสมุนไพร

ดังตัวอย่างคำการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี “กิจกรรมส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ในส่วนของหน่วยงานที่มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินงานโครงการทั้งนี้เพราะเป็นการสร้างเครือข่าย การให้ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม และการปลูกพืชสมุนไพรซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดเมืองสมุนไพรอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการเสริมสร้างองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถส่งผลดีต่อเกษตรกรในการเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบได้ รวมไปถึงโครงการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP ที่จัดทำขึ้นมีความจำเป็นต่อการตอบสนองเป้าหมายของเมืองสมุนไพร เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปและการผลิตยาเพื่อทำการรักษาโรคจากสมุนไพรที่จัดทำขึ้นตามโครงการ จากกิจกรรมสร้างเครือข่ายและการให้ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการปลูกพืชสมุนไพรซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดเมืองสมุนไพร”

ดังนั้นเมื่อมีการประเมินปัจจัยด้านบริบทด้วย การศึกษาเรื่องความจำเป็นของโครงการ จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า โครงการเมืองสมุนไพรจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการ

2) ด้านความชัดเจนของโครงการ หมายถึง รายละเอียดของโครงการสามารถเข้าใจง่ายวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ ในโครงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ของหน่วยงานหลักและภาคีเครือข่าย พบว่า “โครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพมีรายละเอียดโครงการสามารถเข้าใจได้ง่าย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ ในโครงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ การรวมกลุ่ม การอบรมให้ความรู้กลุ่มสมาชิก เครือข่าย การสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพร ตลอดจนกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่าย เกษตรกรให้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ จนกลุ่มเกษตรกรตกผลึกในองค์ความรู้สามารถผลิตและปลูกพืชสมุนไพรได้ตามความต้องการของโครงการ ในส่วนของรายละเอียดโครงการสามารถเข้าใจได้ง่าย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ ในโครงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ การสร้างทีมงานในการพัฒนาส่งเสริมการผลิตยาที่มีมาตรฐานและการส่งเสริมการใช้พืชสมุนไพรในการผลิตยา อาทิ ขมิ้นชัน ให้ได้ตามมาตรฐาน GMP”

แต่อย่างไรก็ตาม โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการในทางปฏิบัติยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายได้มากนัก เนื่องจากผู้รับผิดชอบมีการกิจประจำที่ต้องรับผิดชอบมาก

3) ความซ้ำซ้อนของโครงการ หมายถึง โครงการที่จัดทำขึ้นมีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นๆทั้งภายในหน่วยงานเดียวกันหรือกับหน่วยงานอื่นๆในพื้นที่เดียวกัน หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า “โครงการที่จัดทำขึ้นไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นๆ ที่เป็นพันธกิจหลักของหน่วยงาน เนื่องจากงานที่มาร่วมดำเนินการและรับผิดชอบ

เป็นเรื่องเฉพาะ คือ สมุนไพร ซึ่งเป็นวาระหลักที่จังหวัดให้ความสำคัญ หน้าที่ของหน่วยงาน คือ นำเอาองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะมาช่วยงานให้งานสมุนไพรสามารถขับเคลื่อนเพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างได้”

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ นั้น ยังพบอีกว่า “โครงการที่จัดทำขึ้นไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นๆ ที่เป็นพันธกิจ โดยโครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพที่จัดทำขึ้นยังสามารถบูรณาการกิจกรรมบางประการที่เป็นพันธกิจหลักของหน่วยงาน โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เช่น กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนพื้นที่เป้าหมายดำเนินกิจกรรม เป็นต้น”

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าฉางได้แสดงความคิดเห็นว่า “โครงการที่จัดทำขึ้นไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นๆ ที่เป็นพันธกิจหลักของโรงพยาบาลท่าฉางเนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการมุ่งสร้างทีมงานในการพัฒนารักษาโรคที่มาจากสมุนไพร จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการยังพบอีกว่า โครงการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP ยังสามารถบูรณาการกิจกรรมบางประการที่เป็นพันธกิจหลักของหน่วยงาน โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตยาซึ่งโรงพยาบาลได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน”

4) ความสอดคล้องกับพันธกิจ หมายถึง วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ มีความสอดคล้องกับพันธกิจหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของท่านหรือไม่ อย่างไร และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเมืองสมุนไพรอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายการทำงาน ส่วนใหญ่ต่างตอบรับเป็นทิศทางเดียวกัน คือ มีความสอดคล้องกับภารกิจของงานประจำที่ดำเนินการอยู่และเมื่อนำมาบูรณาการกับงานประจำของหน่วยงานเดิม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถต่อยอดและดำเนินการเป็นภารกิจประจำได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามพันธกิจของหน่วยงาน ตลอดจนกิจกรรมดังกล่าวยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเมืองสมุนไพร

5.1.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

1) งบประมาณ หมายถึง งบประมาณที่ได้รับจากโครงการ และกระบวนการจัดการด้านงบประมาณ มีความเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์โดยหน่วยงานส่วนใหญ่ พบว่า งบประมาณที่ได้รับของโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอกับการดำเนินกิจกรรมโครงการ ดังเช่น กรณีตัวอย่าง สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี สะท้อนให้เห็นว่า “งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนครบวงจร ตั้งแต่ การอบรมให้ความรู้ การจัดซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพร ตลอดจนกระบวนการจัดการด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมเนื่องจากงบประมาณเป็นงบเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด จึงมีระบบการควบคุมงบประมาณที่รัดกุม สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่งบประมาณไม่มีผลต่อการดำเนินการจัดทำกิจกรรมในส่วนที่หน่วยงานรับผิดชอบแต่อย่างใด”

2) ระยะเวลา หมายถึง ระยะเวลาของโครงการ มีความเหมาะสมกับกิจกรรมที่ดำเนินการของโครงการหรือไม่ อย่างไร

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ภาควิชาหน่วยงานต่างๆดำเนินการตามแผนงานได้ตามแผนงานที่วางไว้ แสดงถึงความเหมาะสมระหว่างกิจกรรมและเวลานั้นเอง ดังเช่น การประเมินผลปัจจัยนำเข้าด้านระยะเวลาของโครงการ ส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ พบว่า การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ มีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม ตั้งแต่การอบรม ตลอดจนการเพาะปลูกพืชเพื่อให้ทันฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต

ในส่วนของ โครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพยังค้นพบอีกว่า “การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ มีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม แต่ยังขาดการประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจ และชี้แจงเหตุผลในประเด็นของช่วงเวลาที่กำหนดให้เสร็จสิ้นภายในเดือนสิงหาคม เนื่องจากบางกิจกรรมของโครงการ จำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หรือ หน่วยงานต่างๆที่มีการดำเนินโครงการ โดยการให้หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ดำเนินการ (Outsourcing) บางกิจกรรมติดเงื่อนไขในเรื่องการเบิกจ่าย ประเด็น พัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง แต่เงื่อนไขในเรื่องของระยะเวลาไม่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่หน่วยงานรับผิดชอบแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ในกรณีของการไม่มีเวลาดำเนินการในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือแม้กระทั่งด้วยความกระชั้นชิด เช่น การขอรับรองมาตรฐาน GI เป็นต้น เงื่อนไขเวลาเป็นส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของงานเช่นเดียวกัน” ดังนั้น ระยะเวลาของโครงการมีทั้งในส่วนของความเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมและมีความไม่สอดคล้องกับกิจกรรมผสมกันไป ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการดำเนินบริหารงานโครงการแบบบูรณาการของหน่วยงานราชการ

3) บุคลากร หมายถึง ผู้ร่วมดำเนินการกิจกรรมต่างๆของโครงการ เพียงพอเหมาะสมหรือไม่ อย่างไรทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า โดยส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง บุคลากร ทั้งจำนวนบุคลากร องค์ความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ลักษณะงานประจำที่รับผิดชอบอยู่ รวมทั้งงานใหม่ที่ได้รับมอบหมายไม่สามารถมาผลานกับโครงสร้างงานเดิมได้ ในบางภาควิชาหน่วยงาน แต่ขณะเดียวกัน กลับพบว่า การประเมินผลปัจจัยนำเข้าด้านบุคลากรของโครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ จากการพิจารณาความเหมาะสมและความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความสามารถในการขับเคลื่อนกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากพิจารณาถึงจำนวนเจ้าหน้าที่ ยังมีปริมาณที่น้อย เนื่องจากภาระงานตามพันธกิจของหน่วยงานยังเป็นงานประจำที่ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบโครงการยังพบอีกว่า ถึงแม้เจ้าหน้าที่บางท่านจะทำการย้ายสำนักงานไปประจำตามอำเภอต่าง ๆ ยังยินดีที่จะร่วมงานและดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการเมืองสมุนไพรได้อย่างต่อเนื่อง บางหน่วยงาน จำนวนคนไม่เพียงพอมีหน้าที่ต้องทำหลักอยู่แล้วและเป็นลักษณะงานที่มีการปฏิบัติงานประจำที่ต้องรับผิดชอบและดำเนินการจำนวนมาก และมีจำนวนงานเข้ามาทุกวัน(หน้างาน) ทำให้ไม่สามารถมุ่งเป้าไปที่งานสมุนไพรได้อย่างเต็มที่ เป็นต้น

4) วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ มีความเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หรือไม่ อย่างไร

ผลจากการสัมภาษณ์ โดยส่วนใหญ่ พบว่า การประเมินผลปัจจัยนำเข้าด้านวัสดุอุปกรณ์ ของโครงการต่างๆ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ มีความเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบราชการทุกขั้นตอน ผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการวางแผนการใช้อุปกรณ์ต่างๆ อย่างชัดเจน ในขณะเดียวกันหน่วยงานยังสามารถ

สนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสำนักงานเพื่อดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

5) สถานที่ หมายถึง สถานที่หรือพื้นที่เป้าหมายที่ใช้ดำเนินกิจกรรมหลักของโครงการมีความเหมาะสมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี “สำหรับประเด็นในเรื่องของสถานที่ นั้นมีพื้นที่เป้าหมายยังไม่มีความสะดวกในการดำเนินการได้ในขั้นต้นอาจมีปัญหาดิตขัดบ้าง เช่น วิชากิจต้องมาติดต่อหรือดำเนินการที่หน่วยงานเองทำให้สามารถรู้ได้ว่าเป็นกลุ่มใดอย่างไรอยู่ เป็นต้น ส่งผลให้การดำเนินการให้รับรองสินค้ามีความล่าช้า แต่ปัจจุบัน พื้นที่ของการทำงาน คือ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอพนม อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอเมือง อำเภอบ้านตาขุน สามารถดำเนินการสอบคล้อยกับกิจกรรมของโครงการได้แล้ว นำไปสู่มีการจัดแข่งขันสมุนไพรที่ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน 42 ผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการลงพื้นที่ที่ตรวจติดตาม กิจกรรม เชื่อมโยงเครือข่ายเมืองสมุนไพร Herbal City สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมทั้งจำนวน 6 ครั้ง ซึ่งถือเป็นกลไกการเข้าหาข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเครือข่ายสมุนไพรที่ตรงเป้าหมาย และเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริง ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จของการตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง อีกทั้งยังมีการดำเนินการลงพื้นที่ที่ตรวจติดตาม กิจกรรม การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานสากล ปี 2561 – 2562 อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การติดตามมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อเป้าหมายของการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร ซึ่งทำให้มีสินค้า ผลิตภัณฑ์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้กับผู้ประกอบการกว่า 16 ราย ซึ่งเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี”หรือกรณีของโรงพยาบาลท่าฉาง พบว่า “กิจกรรมของโครงการส่วนใหญ่จะดำเนินการในโรงพยาบาลท่าฉาง ซึ่งมีศักยภาพในการให้บริการทางการแพทย์และมีศักยภาพ เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิตยาสมุนไพรอยู่แล้ว ทำให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”

6) กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมหลักของโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพร หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประเมินผลปัจจัยนำเข้าด้านกิจกรรมของโครงการต่างๆ โดยกิจกรรมหลักของโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพรในการสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายกลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพร รวมทั้งการประเมินผลกิจกรรมของโครงการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP พบว่า กิจกรรมหลักของโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพรในการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP เพื่อให้เกิดเมืองสมุนไพรอย่างแท้จริง ในส่วนของกิจกรรมหรือโครงการที่มีการสื่อสารกับสังคมภายนอก มีการดำเนินการส่วนใหญ่มอบหมายให้กับหน่วยงานที่มีความถนัดและเชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกทั้งสิ้น ซึ่งหน่วยงานภายนอกดังกล่าว เช่น กรณีสถานีโทรทัศน์ช่องทางมีเดียต่างๆ มีช่องทางของการออกอากาศเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชน สังคมมากกว่าช่องทางของภาครัฐ

7) เป้าหมาย หมายถึง เป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพรหรือไม่ อย่างไร

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสัมภาษณ์ของภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประเมินผลปัจจัยนำเข้าด้านเป้าหมายของโครงการโดยส่วนใหญ่ พบว่า เป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพร ด้วยกันทั้งสิ้น ยกเว้น กรณีผลของการดำเนินการที่ส่งมอบงานต่อแก่ยุทธศาสตร์ปลายน้ำ ในกรณีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ค้นพบว่า เป้าหมายของโครงการไม่มีความชัดเจน ส่งผลต่อเป้าหมายของโครงการที่ยังไม่เกิดเป็นรูปธรรม

8) โอกาสแห่งความสำเร็จ หมายถึง โอกาสแห่งความสำเร็จของโครงการมีมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาจากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการล้วนเป็นไปตามแผนงานของแต่ละโครงการที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น เมื่อค้นหาในปัจจัยหรือเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นไปไปได้ในการสร้างความสำเร็จ มีดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องมาตรฐานต่างๆ เช่น มาตรฐาน GAP สำหรับกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร มาตรฐาน GMP สำหรับผู้ผลิต เป็นต้น

2) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ให้รับทราบนโยบายและแนวทางการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4) ภาครัฐมีนโยบายและแผนแม่บทสนับสนุนการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่อง

5) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการตามภารกิจ ภายใต้กรอบการดำเนินงานของแผนแม่บทการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6) คณะทำงานชุดต่างๆ ในการขับเคลื่อนเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความรู้ความเข้าใจแผนแม่บทการพัฒนาเมืองสมุนไพร มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และมีศักยภาพเพียงพอต่อการดำเนินงานให้สำเร็จตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

7) การให้หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดทำสื่อในรูปแบบต่างๆ ทำให้โครงการสำเร็จได้

8) การลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานของผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง

9) การดำเนินการค้นหาความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการเพื่อนำไปสู่การหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

10) การสร้างเครือข่าย และการสื่อสารเพื่อปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผลิตภัณฑ์นั้นผ่านมาตรฐานรับรองนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าเหล่านั้นได้

11) การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพยอให้คำชี้แนะ นำไปสู่การอยู่ในวงจรการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5.1.3 การประเมินด้านปัจจัยกระบวนการดำเนินงาน (Process)

1) ระยะเวลา หมายถึง ระยะเวลาที่ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ค้นพบนัยยะสำคัญ 2 ส่วนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาที่สอดคล้องกับแผนงานที่โครงการได้วางไว้ คือ เป็นไปตามระยะเวลาโครงการกำหนด ซึ่งโดยส่วนใหญ่ หลายหน่วยงาน หลายโครงการสามารถดำเนินการสอดคล้องกับแผนงาน มีเพียงบางโครงการที่มีการปรับเปลี่ยนโครงการ มีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการ ส่งผลต่อระบบงานไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ เช่น การประเมินผลกระบวนการดำเนินงานระยะเวลาของโครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ พบว่า การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นไปตามแผนและระยะเวลาที่กำหนด หรือในส่วนของโครงการวิจัยจากกองทุนแพทยแผนไทย และความก้าวหน้าโครงการวิจัยที่ได้รับงบวิจัยจากกองทุนแพทยแผนไทย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการใช้ข้อมูลทางวิชาการสนับสนุน ค้นหา พยายามสร้างมูลค่าสินค้าสมุนไพรให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น พบว่า โครงการต่างๆสามารถดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยและทำการส่งต่อข้อมูลความรู้และผลการดำเนินโครงการเพื่อการดำเนินต่อในระยะที่ 2 ต่อไป

2) วิธีการดำเนินการ หมายถึง วิธีการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีการดำเนินการแผนงานขึ้นอยู่กับการให้คุณค่ากับภารกิจงานที่ร่วมรับผิดชอบเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการการดำเนินแผนงาน เช่น การจัดจ้างหน่วยงานภายนอก การบูรณาการที่ได้รับมอบหมายร่วมกับงานประจำเป็นเนื้อเดียวกัน หรือ การทำงานกับภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เป็นต้น เพราะเมื่อกำหนดรูปแบบของการทำงานย่อมส่งผลต่อกิจกรรมหรือโครงการต่างๆที่หน่วยงานรับผิดชอบ เช่น วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพ พบว่า โครงการมีการวางแผนปฏิบัติการอย่างรัดกุมสามารถดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ในส่วนของงานโครงการวิจัยนั้น พบว่า มีการดำเนินงานสอดคล้องกับแผนที่กำหนด รวมทั้งมีความต่อเนื่องของการทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาคีเครือข่ายการทำงานด้านวิจัยสามารถดำเนินโครงการต่างๆสำเร็จได้นั้นเนื่องจากการกำหนดแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานการวิจัยและส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยของโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herbal City) อย่างเป็นระบบและมีการให้คำแนะนำแผนงานวิจัย พัฒนาแบบนวัตกรรม ความเห็นชอบแผนงานหลัก และกรอบงบประมาณประจำปีร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อีกทั้งจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีในการดำเนินการวิจัยโดยมีกรอบแผนงาน แผนงบประมาณที่ใช้สำหรับการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบาย และยุทธศาสตร์ของโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร(Herbal City)

ในส่วนของการดูแลและติดตามผลการดำเนินงานและส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ ขอบเขต หลักการ รวมทั้งรับฟังและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จด้วยหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธีการ แต่ต้องอยู่ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน

3) ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โครงการที่เกิดขึ้นภายในเมืองสมุนไพรนั้นต่างมีผลการดำเนินงานที่สำเร็จตามแผนงานที่แต่ละหน่วยงานได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ภาคีหน่วยงาน ทั้งนี้พบว่า ผลจากการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีแบบแผน ทั้งยุทธศาสตร์ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งนี้มาจากการกำหนดเป้าหมายและแผนงานของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบนั่นเอง เห็นได้จากการประเมินผลกระบวนการด้านผลการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมการผลิตและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรคุณภาพพบว่า ผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและยังสามารถดำเนินโครงการสำเร็จของกิจกรรมย่อยๆ ในโครงการ

5.1.4 การประเมินด้านปัจจัยผลผลิต (Product)

1) ตัวชี้วัด หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ ภาคีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 13 หน่วยงานนั้นต่างมีตัวชี้วัดที่หน่วยงานต้องรับผิดชอบตามกิจกรรมและโครงการที่ต้องดำเนินการด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อีกทั้งบางหน่วยงานมีการดำเนินการเพิ่มและลดตัวชี้วัดระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานประจำแต่ละหน่วยงานได้แต่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่นัยยะสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการ

2) ผลผลิต หมายถึง ผลจากการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นทันที เมื่อการดำเนินการเสร็จสิ้น

ผลผลิตที่ได้สามารถจับต้องได้ : จากการสัมภาษณ์ พบว่า ยุทธศาสตร์ต้นน้ำของโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการสามารถสนับสนุนและสร้างองค์ความรู้แก่สมาชิกทั้ง 10 กลุ่มองค์กรเพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาพืชสมุนไพรต่อไป พร้อมทั้งสามารถสนับสนุนและสร้างองค์ความรู้แก่สมาชิกทั้ง 10 กลุ่มองค์กรซึ่งเป็นผลผลิตของยุทธศาสตร์ต้นน้ำอย่างมีนัยยะสำคัญ เช่น สำนักงานอุตสาหกรรม จำนวน 42 ผลิตภัณฑ์ หรือ ทำให้มีสินค้าผลิตภัณฑ์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้กับผู้ประกอบการกว่า 16 ราย ส่งผลการพัฒนาต่อยอดของผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ อีกทั้งมีการสนับสนุนและสร้างองค์ความรู้ด้านโครงการส่งเสริมการผลิตยาสมุนไพรตามมาตรฐาน GMP แก่เกษตรกรเพื่อให้มีความรู้ในการผลิตเวชภัณฑ์พืชสมุนไพร

ผลผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อสปอร์ต วิทยู โทศัพท์ เพื่อดำเนินการเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับผู้รับสารทันทีและเป็นวงกว้าง คือ ประชาชนทั่วไป มีการดำเนินการเสร็จสิ้นและไปตามเป้าหมายของเมืองสมุนไพร รวมทั้งเครือข่ายการทำงานในอนาคตทั้งในรูปแบบของเกษตรกร ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง ภาคีเครือข่ายภาครัฐภายในพื้นที่ บทบาทมหาวิทยาลัย ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการทำงานเชิงบูรณาการและต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

3) ผลลัพธ์สิ่งที่ต่อยอดจากผลผลิต ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ ค้นพบผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ การเกิดองค์ความรู้ในเรื่องสมุนไพรมากขึ้นซึ่งถือเป็นส่วนที่สำคัญมากต่อการทำงานต่อไปในอนาคต หรือการเน้นการสร้างวัตถุดิบ การสร้าง GAP การปลูกพืชสมุนไพรมากขึ้น และเน้นการสร้างชื่อเสียง “ขมิ้น” ซึ่งโครงการต้องใช้องค์ความรู้ หรือ ผลิตภัณฑ์จากภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่นๆ การต่อยอดองค์ความรู้ที่ผสมกับงาน

ประชาสัมพันธ์ เช่น branding ไม่สามารถสร้างการประชาสัมพันธ์ที่เป็นวงกว้างที่สื่อสารอย่างเข้าใจได้ หรือ การที่มีชุดผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหาร) ทำให้เห็นการประชาสัมพันธ์หรือการขับเคลื่อนด้วยตัวเอง เป็นต้น

4) ผลกระทบ หมายถึง ผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการและการใช้ประโยชน์โครงการทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ สามารถค้นพบผลกระทบที่สำคัญ คือ พัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสมุนไพรได้อย่างต่อเนื่อง มีตลาดรับซื้อผลผลิตอย่างชัดเจน มีการจัดโซนนิ่งเพาะปลูกพืชสมุนไพรอย่างชัดเจน มีโอกาสทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น และมีเกษตรกรมีความมั่นใจมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนได้อย่างกว้าง โดยเฉพาะภาคประชาชน

การวางแผนการทำงานที่เน้นจุดที่น่าสนใจก่อนประเด็นเรื่องของคุณภาพ หรือ การผ่านมาตรฐานต่างๆ เช่น กรณีกลุ่มเกษตรกรที่มีต้นทุนเรื่ององค์ความรู้เฉพาะของสมุนไพรที่มีชื่อเสียง แต่ยังไม่ผ่านมาตรฐาน อย. ผลที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถขับเคลื่อนที่จะขายในประเด็นของแนวคิดก่อนได้ จึงเป็นการเสียโอกาสที่จะนำเสนอจุดเด่นของสมุนไพร (ขมิ้นชัน) ทั้งนี้ ทางออก คือ การที่อยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาช่วยหาช่องทางในการให้ผลิตภัณฑ์ตัวนี้ และกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญด้านสมุนไพรขาดการประชาสัมพันธ์ทันที จากการสัมภาษณ์ภาคีหน่วยงานเครือข่ายพบว่า การดำเนินการในเรื่องสมุนไพรสามารถอยู่และมีความต่อเนื่องจากความสำเร็จของกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบ อีกทั้งการรวมกันภาคีเครือข่ายทำงานกลุ่มเริ่มก่อรูปของความยั่งยืน โดยมีปัจจัยหลักคือองค์ความรู้ที่ครบวงจร

ความยั่งยืนและการถ่ายทอดส่งต่อเพื่อการพัฒนาโครงการ

การสร้างความยั่งยืนสำหรับโครงการเป็นสิ่งที่สำคัญมาก พบว่า โครงการมีการสร้างการรับรู้ให้กับภาคส่วนที่สำคัญ คือ ภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการให้ภาคีเครือข่ายภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจะสามารถทำงานกระจายงานสร้างกระแสทางสังคมได้มากกว่านี้ ดังนั้นโครงการเมืองสมุนไพรต่างมีความมุ่งมั่นยกระดับความยั่งยืนตลอดห่วงโซ่ของระบบที่กำลังดำเนินการนั้น ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบจากแหล่งผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม จนสินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างปลอดภัย ดูแลการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นธรรม รวมถึงส่งเสริมให้ลูกค้าและพันธมิตรทางธุรกิจมีแนวปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต

การถ่ายทอดส่งต่อ หมายถึง การนำผลที่ได้จากการดำเนินโครงการไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่นๆ การถ่ายทอดส่งต่อ (แผนหรือระยะการทำงานในระยะต่อไป) จากสิ่งที่เราค้นพบ ในมิติของผลการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ภาคีหน่วยงานเครือข่าย มีการค้นพบที่สำคัญ คือ การเกิดขึ้นของเกษตรกรที่เข้ามามีส่วนร่วมผู้ประกอบการที่มีสินค้าแต่ละผลิตภัณฑ์ของตัวเอง เช่น การเพิ่มมาตรฐานต่างๆ จะเพิ่มมากขึ้น อาทิ กลุ่มเครื่องแกงให้ได้มาตรฐาน อย. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน น้ำมันมะพร้าว การพัฒนาทางสำคัญที่จะนำไปสู่การนำผลที่ได้ของโครงการสู่การใช้ในมิติอื่นๆต่อไป งานวิชาการในส่วนของงานวิจัยเป็นกลไกที่สำคัญต่อการถ่ายทอดส่งต่อ ทั้งในมิติการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญให้แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ หรือภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง การถ่ายทอดองค์ความรู้วิชาการในวงกว้างด้วยงานวิจัยที่เน้นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน การถ่ายทอดส่งต่อต่อการรับรู้ของสังคมวงกว้างด้วยบทบาทวิชาการในเชิงเอกสารต่างๆ

ดังนั้นการสร้างความยั่งยืนและการถ่ายทอดส่งต่อในโครงการเมืองสมุนไพรมีมิติของความเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งการปรับปรุงและการนำไปใช้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีใหม่ การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ การปรับความรู้ให้เหมาะสมกับองค์กรภายนอก และการปรับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่ง

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญจากกิจกรรมย่อยๆต่าง ๆ มีการดำเนินการและมีการถ่ายทอดส่งต่ออย่างต่อเนื่องและไม่หยุดการพัฒนาซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงการทำงานที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ตัวแบบ สิบสองปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ

จากการนำตัวแบบสิบสองปัจจัยความสำเร็จของโครงการมารวมวิเคราะห์ พบว่า ผู้ที่รับผิดชอบโครงการต่างๆ (Key Information) ของโครงการมีความสามารถในการบริหารโครงการ ภายใต้แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จที่เกิดขึ้น โดยการมาจัดระดับความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถและบทบาทของผู้จัดการโครงการร่วมกับบุคลากรในทีมงานโครงการ ตั้งแต่บริบท ขั้นตอน กระบวนการ และการมีเทคนิคต่างๆให้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการทำงาน แต่กลุ่มบุคคลเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการใช้เครื่องมือต่างๆเหล่านั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของโครงการที่วางไว้ การใช้กรอบบรรทัดฐาน 4 ด้านของการวัดความสำเร็จของโครงการควบคู่ไปด้วย อันได้แก่ เวลา ค่าใช้จ่าย คุณภาพ และความพึงพอใจของผู้รับบริการ เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนการใช้ทักษะของทั้งตัวผู้จัดการโครงการและทีมงานในการเล่นบทบาทที่ถูกจังหวะและโอกาสจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมองเห็นภาพของการบริหารโครงการได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การให้ข้อมูลตัวแบบสิบสองปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ เพื่อศึกษาความสามารถในการบริหารโครงการ ภายใต้แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จที่เกิดขึ้นของโครงการเมืองสมุนไพร สรุปได้ว่าปัจจัยความสำเร็จของโครงการ หรือ Project Success Factor พบว่าปัจจัยสำคัญอันดับแรกสุด คือ ความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาและศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.22) รองลงมา คือ โครงการได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.11) และอันดับ 3 การมีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่ตนรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ยที่ 3.00) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ 12 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ข้อ ที่	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม ตัวอย่าง	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความสำคัญ ของปัจจัย
1	ความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่รับผิดชอบ	3.00	0.5	มาก
2	โครงการที่รับผิดชอบได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	3.11	0.6	มาก
3	โครงการที่รับผิดชอบมีการกำหนดงานและมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน	2.77	0.44	มาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ 12 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (ต่อ)

ข้อ ที่	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม ตัวอย่าง	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความสำคัญ ของปัจจัย
4	โครงการที่รับผิดชอบมีการระดมความคิดเห็นและ สร้างการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเป้าหมาย	2.66	0.5	มาก
5	การทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และศึกษาข้อมูล พื้นฐานก่อนดำเนินโครงการ	3.22	0.66	มาก
6	โครงการที่มีทีมงานที่มีความรู้ความสามารถในการ ดำเนินการโครงการมากที่สุด	2.88	0.92	มาก
7	โครงการไม่มีปัญหาด้านเทคนิค งบประมาณ และการ บริหารสัญญาโครงการ	2.55	0.72	มาก
8	โครงการมีการจัดวางระบบการควบคุมเวลา ค่าใช้จ่าย และคุณภาพของผลการดำเนินงาน	2.66	0.7	มาก
9	โครงการมีการสื่อสาร และการจัดทำรายงานอย่างเป็น ระบบ	2.77	0.44	มาก
10	เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายเกิดขึ้น โครงการวาง กลไกสำรองเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว	2.44	0.52	น้อย
11	เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการ มีระบบการจัดการความขัดแย้ง	2.66	0.5	มาก
12	โครงการมีระบบการถ่ายทอดส่งต่อที่ชัดเจน	2.11	1.16	น้อย

หมายเหตุ: เกณฑ์วัด : 1-1.74 น้อยมาก, 1.75-2.49 น้อย, 2.50-3.24 มาก และ 3.25-4.00 มากที่สุด

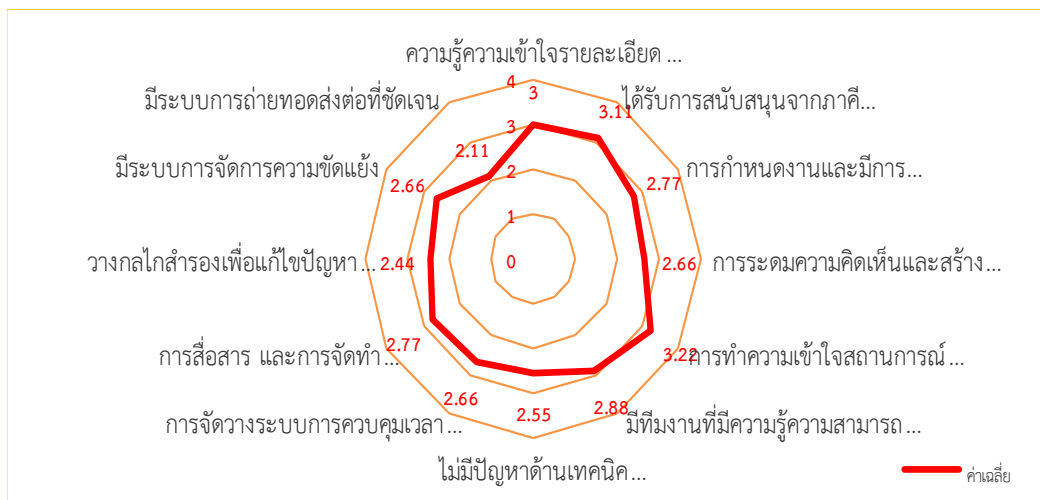
(บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

จะเห็นได้ว่า ผู้ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ มีการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโครงการมากที่สุด ทั้งนี้การที่ผู้บริหารโครงการ ทีมงานหรือบุคลากรที่รับผิดชอบกิจกรรมย่อยๆ หรือโครงการเป็นการศึกษาพื้นที่โครงการอย่างวิเคราะห์เจาะลึก ทั้งในด้านของปัจจัยพื้นฐานและสภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นอย่างดีย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการมากที่สุด รวมถึงการที่โครงการที่ผู้รับผิดชอบได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เมื่อผู้บริหารโครงการจะต้องริเริ่ม ต้นตัว และเอาใจใส่ ในการแสวงหาการสนับสนุนจากทีมงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้วแต่กรณี เพื่อให้ได้มาซึ่งการทำงานเชิงบูรณาการ ในปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นการสะท้อนอย่างมีนัยยะที่สำคัญในประเด็นของการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ และประเด็นผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่รับผิดชอบถือว่าปัจจัยที่สำคัญมากเพราะเมื่อผู้จัดการโครงการและทีมงานมีการศึกษา ปรัชญา และทำความเข้าใจ ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานเจ้าของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชุม

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูง ระดับหน่วยงานประจำที่ร่วมโครงการและตัวผู้จัดโครงการเอง โดยต้องทำความเข้าใจชัดเจนในเรื่องต่างๆ จะทำให้งานที่ได้รับผิดชอบเป็นไปตามความต้องการสอดคล้องกับเป้าหมายของงานได้มากที่สุด

ปัจจัยความสำเร็จอื่นๆ ได้แก่ การมีทีมงานที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการ การกำหนดงานและมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน การสื่อสารและการจัดทำรายงานอย่างเป็นระบบ การจัดระบบการควบคุมเวลา ค่าใช้จ่ายและคุณภาพของการดำเนินงาน การมีระบบการจัดการความขัดแย้งที่ดี การแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค งบประมาณและการบริหารโครงการ การวางกลไกสำรองเพื่อแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมาย รวมไปถึงการมีระบบถ่ายทอดส่งต่อที่ชัดเจน ล้วนเป็นปัจจัยของการสร้างความสำเร็จของการโครงการทั้งสิ้น เพื่อช่วยให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ สรุปด้วยภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สถิติของปัจจัยในการสร้างความสำเร็จของการโครงการ

ที่มา: ประมวลผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ดังนั้นการนำแนวคิดทางการบริหารโครงการมาดำเนินการได้สร้างประโยชน์อย่างสูงต่อโครงการเมืองสมุนไพรนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้โครงการสามารถพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น เช่น ด้านการวางแผน การพัฒนาทีมงาน ด้านการวางระบบงาน และการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะเดียวกันผู้บริหารโครงการที่ต้องการประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการควรมีความรู้และความเข้าใจในความเป็นมาของโครงการ ความหมาย ความแตกต่างระหว่างการบริหารโครงการ กับการบริหารทั่วไป เพื่อการบริหารโครงการสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการของโครงการได้

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาภาพรวมของโครงการมีความประสบความสำเร็จอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation: C) พบว่า โครงการนี้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของภาคีเครือข่ายภาครัฐภายใต้โครงการเมืองสมุนไพร ผู้รับผิดชอบโครงการจึงมีความสนใจและเห็นความสำคัญของโครงการ มีความพร้อมในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการทบทวนแผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (2560) โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภูมิคุ้มกันและแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2560 ผลการประเมินบริบท (C) โครงการมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ความต้องการของประชาชน ชุมชนพื้นที่ วัฒนธรรม หรือแผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัด

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation: I) พบว่า ภาคีเครือข่ายภาครัฐภายใต้โครงการเมืองสมุนไพร ผู้รับผิดชอบโครงการมีความพึงพอใจในความพอเพียงของงบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ ความสอดคล้องระหว่างพื้นที่ดำเนินการ กิจกรรมและเป้าหมาย ตลอดจนโอกาสแห่งความสำเร็จของโครงการ มีความสอดคล้องกับการดำเนินโครงการเมืองสมุนไพร มีเพียงประเด็นบุคลากร จำนวนบุคลากร องค์ความรู้บุคลากร ที่มีจำนวนน้อยและไม่สอดคล้องกับการดำเนินโครงการเมืองสมุนไพรภายใต้การดำเนินการของภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยสอดคล้องกับหลักการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้าว่า โครงการนั้นจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพดีขึ้นได้และจะเกี่ยวข้องกับ งบประมาณ การวางแผนงาน การเลือกกิจกรรมในโครงการที่คาดว่าจะทำให้โครงการหรือแผนงานนั้นประสบความสำเร็จ ดังนั้น การประเมินปัจจัยนำเข้า จึงเป็นการประเมินถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการได้

การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) ผลการศึกษา พบว่า ภาคีเครือข่ายภาครัฐภายใต้โครงการเมืองสมุนไพร ผู้รับผิดชอบโครงการได้สร้างกระบวนการในการดำเนินโครงการมีการวางแผนดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบมีกระบวนการที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงการบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด และศักยภาพในการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินผลกระบวนการของโครงการในประเด็นระยะเวลาตามแผนงานโครงการ วิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ มีความสอดคล้องตามแผนที่กำหนดไว้ของกิจกรรมย่อยต่างๆ ภายใต้โครงการเมืองสมุนไพร ยกเว้นบางกิจกรรมที่ล่าช้าซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจระบบการใช้งบประมาณ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ที่สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam et al., 2007) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการจะทำให้เห็นภาพกว้างๆ ของการดำเนินงานว่า ดำเนินไปเพียงใด มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ การดำเนินโครงการตามแผนที่ได้วางไว้ และการได้ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการ

การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) พบว่า ภาคีเครือข่ายภาครัฐภายใต้โครงการเมืองสมุนไพร ผู้รับผิดชอบโครงการมีความสนใจและเห็นความสำคัญของโครงการนี้ มีความครอบคลุมในเรื่องตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลผลิตของโครงการตามกิจกรรม ผลลัพธ์ที่สืบเนื่องจากผลผลิตโครงการ ผลกระทบที่ตามมาที่เกิดจากการดำเนินโครงการทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ตลอดจนความยั่งยืนและการประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบ ทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษาวิจัย

การติดตาม ประเมินผล และค้นหาแนวทางเพื่อพัฒนาเมืองสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศักยภาพเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล และมีเป้าประสงค์ โครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการยกระดับการเป็นอุตสาหกรรมสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล เป็นที่ยอมรับ และได้รับความนิยมนทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาวิชาการ การศึกษาวิจัย การจัดการความรู้ และนอภาคความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกสู่การใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของประชาชนได้อย่างเชื่อมั่นและปลอดภัย สอดคล้องกับ ธรรมนูญ แยมละมัย และสุณี หงษ์วิเศษ (2560) การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ด้านผลผลิตเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุมีการดูแลและการให้ความรู้ด้านสุขภาพและจิตใจ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ความยั่งยืนและการถ่ายทอดของโครงการ การมีเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการให้ภาคีเครือข่ายภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อทำงานกระจายงานสร้างกระแสทางสังคม เห็นได้จากการจัดหาวัตถุดิบจากแหล่งผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม จนสินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างปลอดภัย ดูแลการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นธรรม รวมถึงส่งเสริมให้ลูกค้าและพันธมิตรทางธุรกิจมีแนวปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคตซึ่งเป็นสิ่งที่ความยั่งยืนของโครงการที่สำคัญอย่างมาก และการถ่ายทอดส่งต่อพบว่า การเกิดขึ้นของเกษตรกรที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้ประกอบการที่มีสินค้าแต่ละผลิตภัณฑ์ของตัวเอง เช่น การเพิ่มมาตรฐานต่างๆ เพิ่มมากขึ้น อาทิ กลุ่มเครื่องแกงให้ได้มาตรฐาน อ.ย. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน น้ำมันมะพร้าว การพัฒนาทางสำคัญที่จะนำไปสู่การนำผลที่ได้ของโครงการสู่การใช้ในมิติอื่นๆ และงานวิชาการในส่วนของงานวิจัยเป็นกลไกที่สำคัญต่อการถ่ายทอดส่งต่อ ทั้งในมิติการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญให้แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ หรือภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง การถ่ายทอดองค์ความรู้วิชาการในวงกว้างด้วยงานวิจัยที่เน้นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน การถ่ายทอดส่งต่อต่อการรับรู้ของสังคมวงกว้างด้วยบทบาทวิชาการในเชิงเอกสารต่างๆ สอดคล้องกับ รำไพ แสงนิกุล (2559) ได้ประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า ผลประเมินด้านความยั่งยืนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โครงการควรมีการดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องต่อไป ครูผู้สอนและผู้ปกครองพร้อมให้ความร่วมมือ สนับสนุนการดำเนินการโครงการต่อไป ส่วนผลการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อโดยภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก โรงเรียนประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วยวิธีการที่หลากหลายโครงการสามารถเป็นแบบอย่างขยายผลให้กับโรงเรียนอื่นและเด็กเล้าประสบการณ์ร่วมกิจกรรมให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ หรือ Project Success Factors ภายใต้ตัวแบบสิบสองปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการนั้น พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโครงการมากที่สุดค่าเฉลี่ยที่ 3.22, โครงการที่รับผิดชอบได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ลำดับที่ 2 ค่าเฉลี่ย 3.11, ผู้รับผิดชอบมีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่รับผิดชอบลำดับที่ 3 ค่าเฉลี่ยที่ 3.00 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้รับผิดชอบมีการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโครงการ ทั้งนี้การที่ผู้บริหารโครงการ ทีมงาน หรือบุคลากรที่รับผิดชอบกิจกรรมย่อยๆ ทำการศึกษารายละเอียดโครงการอย่างวิเคราะห์เจาะลึก ทั้งในด้านของปัจจัยพื้นฐานและสภาพแวดล้อมต่างๆ

เป็นอย่างดีย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการมากที่สุด สอดคล้องกับ ศรีสุตา วงษ์วิเศษกุล และเนตรรัชนี ตั้งภาคภูมิ (2556) การประเมินผลโครงการ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ความสำเร็จของโครงการเกิดขึ้นจากองค์ความรู้จากกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน 2 เรื่อง คือ การเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยรูปวาด กระดาษพับและนิทานที่เหมาะสมกับช่วงอายุของเด็ก กิจกรรมตลาดนัดสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพบนระบบเครือข่าย ตอบสนองตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะแกนนำ ชุมชนและผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรม ในส่วนของอาจารย์และนักศึกษานั้น องค์ความรู้ดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลชุมชน ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมการถอดบทเรียนที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้ นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพแกนนำ ชุมชนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของตนเองและชุมชนได้นั้น

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เพื่อประเมินผลการดำเนินการโครงการและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการ โดยประยุกต์ใช้ CIPPOIST-Model สรุปได้ว่า จำนวน 26 โครงการ พบว่า 1) ด้านบริบท โครงการมีความจำเป็น มีความชัดเจน ไม่มีความซ้ำซ้อนกับโครงการทั้งที่อยู่และยังสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า งบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมและเป้าหมาย มีความสอดคล้องกับพื้นที่ดำเนินการ 3) ด้านกระบวนการ มีการใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งระยะเวลาของแผนงานโครงการ วิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ มีความสอดคล้องกัน 4) ด้านผลผลิต ผลผลิตของโครงการสอดคล้องกับกิจกรรม ผลลัพธ์ของโครงการได้สร้างผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ 5) ความยั่งยืน สร้างการรับรู้ให้กับประชาชน และการกระจายการทำงานครอบคลุมทั้งห่วงโซ่เพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้สมุนไพร ให้แก่เครือข่ายภาคเอกชน 6) การถ่ายทอดส่งต่อ สร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและผู้ประกอบการ สร้างงานวิจัยถ่ายทอดในวงกว้าง และ 7) 12 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ผู้รับผิดชอบมีความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาและศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโครงการมากที่สุด โครงการได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องรองลงมา และการมีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดของโครงการที่รับผิดชอบอันดับสาม ข้อเสนอแนะของโครงการ คือ การมีข้อมูลกลาง ทีมงานส่วนกลาง ร่วมกัน การสร้างการรับรู้วงกว้างและเครือข่าย“เมืองสมุนไพรเป็นของคน”

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

7.1.1 ด้านปัจจัยนำเข้าของการทำงาน โครงการควรให้ความสำคัญกับ Big Data ของข้อมูลสมุนไพรทั้งหมด เพื่อเป็นองค์ความรู้กลาง ที่หน่วยงานเครือข่ายสามารถหยิบเอามาใช้ได้ตลอดเวลา และมีการอัปเดตอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงเพื่อการแชร์ข้อมูลให้ได้รับรู้อย่างเท่าเทียมกัน

7.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้าของการทำงาน ควรมีทีมบุคลากรส่วนกลาง (Core Team) ที่มีองค์ความรู้ เข้าใจ เนื้อหางานทั้งระบบของโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคียุทธศาสตร์หลัก เช่น หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข เกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย

7.1.3 ปัจจัยกระบวนการของการทำงาน ควรมีเวทีการนำเสนอผลงานหรือเผยแพร่ผลงานที่เกิดขึ้นจาก งานวิจัย และผลิตภัณฑ์ต่างๆของโครงการ เช่น การจัดทำตราสัญลักษณ์เมืองสมุนไพร การแถลงข่าว ควรมีการ ส่งผลงานมาปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เพื่อการถ่ายทอดส่งต่อแก่สังคมภายนอกให้เข้าใจและรับรู้ในสังคมวงกว้าง

7.1.4 สภาพแวดล้อมของโครงการ ประเด็นของหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายควรมุ่งเป้าการดำเนิน กิจกรรมโครงการเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้ “ความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน” มากกว่านี้ ซึ่ง การวางเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีความชัดเจนของเป้าหมาย มีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องทั้งรูปแบบทางการ และไม่เป็นทางการ เมื่อรู้เป้าหมายของงานที่จะรับผิดชอบสามารถนำงานที่ได้รับมอบหมาย หรืองานเฉพาะกิจมาสู่การทำงานประจำเพื่อขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องได้ทันที

7.2 ข้อเสนอต่อการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 กระบวนการทำงานของโครงการควรมีการติดตามและการสร้างเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

7.2.2 การดำเนินโครงการในระยะหนึ่งการนำภารกิจของการที่ได้รับมอบหมายเฉพาะเรื่องเมืองสมุนไพรเข้าสู่ภารกิจประจำของหน่วยงานสามารถทำได้เมื่อโครงการเข้าสู่ระยะที่สองอย่างมีแบบแผนและควรมีความชัดเจนในกระบวนการทำงานมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.3.1 การกำหนดเป้าหมายของการเมืองสมุนไพรมีความชัดเจนในเชิงผลิตภัณฑ์และเชิงกระบวนการ

7.3.2 การให้ความสำคัญกับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะให้กลายเป็นภาระงานประจำของหน่วยงานนั้นๆ

7.3.3 การจัดทำฐานข้อมูลของเมืองสมุนไพรอย่างเป็นระบบ

7.3.4 การผลักดันให้โครงการเมืองสมุนไพรเป็นวาระเร่งด่วนของจังหวัด

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการประเมินโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มงานแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

9. เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ และอุบลวรรณ ขอฟุ้ง. (2550). โรงพยาบาลแพทย์แผนไทยต้นแบบ ข้อเสนอการจัดตั้งหน่วยบริการแพทย์แผนไทยเพื่อการสร้างคน สร้างความรู้ รายงานวิจัยดูแลสุขภาพแบบพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
- ณัฐวรรณ แย้มละมัย และสุณี หงษ์วิเศษ. (2560). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 8(3), 17-25.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2556). การบริหารโครงการ : แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2560). โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2560. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- ราไพ แสงนิกุล. (2559). ประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 (รายงานวิจัย). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรีสุดา วงษ์วิเศษกุล และเนตรรรชนี ตั้งภาคภูมิ. (2556). การประเมินผลโครงการ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. 19(2). 31 - 45.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2562). แผนแม่บทระยะกลางการพัฒนาเมืองสมุทไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2563 - 2564, 2562). สุราษฎร์ธานี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ. (2559). การวิเคราะห์ประเมินผลโครงการด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน. กรุงเทพฯ : กรมการขนส่งทางบก.
- Stufflebeam & Shinkfield. (2007). *Evaluation Theory, Models, and Applications*. United States: Jossey-Bass.

ประวัติแนบท้ายบทความ

Name and Surname: Siriporn Pengjan
 Highest Education: Doctor of Philosophy in Management (Administrative Management)
 University or Agency: Huazhong University of Science and Technology, CHINA
 Field of Expertise: Strategic Management for Public Sectors, Project Management and Project Evaluation and Research Methodology
 Address: Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkhla University Surathani Campus, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district, Muang District, SuratThani, 84000
 E-mail: pookubsp11@gmail.com

Name and Surname: Pichetwut Nilla-or
 Highest Education: Ph.D. (Public Management)
 University or Agency: Universiti Utara Malaysia, Malaysia
 Field of Expertise: Modern Public Management, Participatory Public Policy Process and Public Expenditure Management in Local Government
 Address: Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkhla University Surathani Campus, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district, Muang District, SuratThani, 84000
 E-mail: pichetwut.n@psu.ac.th

Name and Surname:	Wattana Nontachit
Highest Education:	D.P.A. (Innovative Public Administration and Management)
University or Agency:	Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand
Field of Expertise:	Local Administration and Government Organizing, Innovation Of participation and Project Management and Evaluation
Address:	Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkhla University Surathani Campus, 31 Moo 6, Makhamtae Sub-district, Muang District, SuratThani, 84000
E-mail:	nontachit@gmail.com